

Sygn. akt II DK 69/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

Protokolant Anna Rusak

w sprawie adwokata **P. G.**

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 października 2021 r.

kasacji obrońcy obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 19 września 2020 r., sygn. akt WSD (...),

na podstawie art. 537 § 1 i 2 kpk w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 kpk w zw. art. 17 § 1 pkt 6 kpk w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy Prawo o adwokaturze

1. uchyła zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 19 września 2020 r. w punktach 4 - 5 i w tym zakresie postępowanie umarza a kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża w całości Izbę Adwokacką w W.;

2. zasądza od Izby Adwokackiej w W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 20 zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 27 stycznia 2020 r. w sprawie o sygn. akt SD (...) Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w W. uznał obwinionego adwokata P. G. za winnego tego, że:

1. w okresie od kwietnia 2014 roku do dnia 10 czerwca 2015 roku w W. popierał powództwo przeciwko A. R. – członkowi zarządu I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. bez uprzedniego uzyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko tej spółce oraz nie zgłosił wniosku o zawieszenie tego postępowania do czasu prawomocnego zakończenia postępowania upadłościowego w sprawie o sygn. akt X GU (...) Sądu Rejonowego w W. X Wydział Gospodarczy do spraw upadłościowych i naprawczych, co skutkowało oddaleniem powództwa ze względu na jego przedwczesność; zdaniem sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji czyn ten stanowił przewinienie dyscyplinarne z art. 80 ustawy Prawo o advokaturze w zw. z § 8 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i za to wymierzono obwinionemu karę nagany oraz nałożono na niego obowiązek przeproszenia pokrzywdzonych Z. N. oraz M. G. na piśmie w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia;
2. w dniu 29 lipca 2015 roku w P. w apelacji skierowanej do Sądu Okręgowego w W. w sprawie pod sygn. akt XXVI C (...) świadomie złożył nieprawdziwe oświadczenie o treści „opłata od apelacji została uiszczona bezpośrednio przez powodów w dniu dzisiejszym, w związku z czym w dniu 30 lipca (ostateczny termin złożenia apelacji) znajduje się już na rachunku Sądu”; zdaniem sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji czyn ten stanowił przewinienie dyscyplinarne z art. 80 ustawy Prawo o advokaturze w zw. z § 11 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i za to wymierzono obwinionemu karę upomnienia;
3. we wrześniu 2015 roku w W. nie zawiadomił Sądu Okręgowego w W. o wygaśnięciu pełnomocnictwa w sprawie pod sygn. akt XXVI C (...); zdaniem sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji czyn ten stanowił przewinienie dyscyplinarne z art. 80 ustawy Prawo o advokaturze w zw. z § 30 ust. 3

Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i za to wymierzono obwinionemu karę upomnienia.

Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji wymierzył obwinionemu karę łączną nagany oraz obciążył go kosztami postępowania dyscyplinarnego.

Na skutek złożonego przez obrońcę obwinionego odwołania Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury orzeczeniem z dnia 19 września 2020 r., w sprawie o sygn. akt WSD (...):

1. zmienił orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w W. z dnia 27 stycznia 2020 r. i uniewinnił obwinionego od popełnienia czynu opisanego w pkt 1 zaskarżonego orzeczenia; zdaniem sądu nie można dopatrzyć się żadnych uchybień w tym zakresie po stronie obwinionego; także sąd cywilny nie dopatrzył się w prowadzeniu przez obwinionego sprawy o sygn. akt XXVI GC (...) żadnych nieprawidłowości, które miałyby wpływ na przegranie sprawy przez pokrzywdzonych; nie można więc zarzucić obwinionemu, że zdecydował się na wniesienie powództwa w tej sprawie w sytuacji, kiedy postępowanie upadłościowe prowadzone w stosunku do spółki z o.o. nie zostało jeszcze zakończone – dochodzenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym nie stanowi przeszkody do wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym przeciwko członkowi zarządu tej spółki;
2. uchylił orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w W. z dnia 27 stycznia 2020 r. w zakresie pkt 2 i umorzył postępowanie w tym zakresie – z powodu ustania karalności tego czynu;
3. uchylił orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w W. z dnia 27 stycznia 2020 r. w zakresie pkt 4 – z uwagi na zmianę orzeczenia w pkt 1 i umorzenie postępowania w zakresie pkt 2 należało uchylić także orzeczenie o karze łącznej;
4. w pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie; zdaniem sądu odwoławczego obwiniony dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego polegającego na niezawiadomieniu Sądu Okręgowego w W. o wygaśnięciu pełnomocnictwa w sprawie pod sygn. akt XXVI C (...) – co trwało od 6 września do 19 października 2015 r.; nie ma przy tym, zdaniem sądu,

znaczenia, wskazany w opisie zarzucanego obwinionemu czynu miesiąc wrzesień, albowiem trwałość deliktu i ustalony początkowy moment liczenia okresu ustania karalności czynu nie pozwalał (pomimo błędnego opisu we wniosku o ukaranie) na umorzenie postępowania w tym zakresie;

5. zasądził od obwinionego zryczałtowane koszty postępowania przed sądem II instancji w wysokości 1.000 zł.

Kasację od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 19 września 2020 r., w części – tj. w zakresie pkt 4 (w jakim utrzymuje w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w W.) oraz pkt 5 (w jakim kosztami postępowania obciąża adwokata P. G.) - złożył obrońca obwinionego adwokata, pismem z dnia 15 stycznia 2021 r. W kasacji zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., polegające na pogorszeniu sytuacji obwinionego poprzez niekorzystną dla niego zmianę w części motywacyjnej zaskarżonego orzeczenia ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, tzn. w miejsce ustalenia, że zarzucany obwinionemu czyn został popełniony we wrześniu 2015 r. dokonanie ustalenia, że czyn ten został popełniony w okresie od 6 września 2015 r. do dnia 19 października 2015 r. – które to uchybienie skutkowało wyjściem rozstrzygnięcia poza skargę uprawnionego oskarżyciela;
2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 5 § 2 k.p.k., poprzez rozstrzygnięcie na niekorzyść obwinionego wątpliwości związanej z przyjętym opisem czasu popełnienia deliktu dyscyplinarnego – która to wątpliwość powinna zostać rozstrzygnięta na jego korzyść zgodnie z zasadą in dubio pro reo i skutkować ustaleniem, że zarzucany obwinionemu czyn został popełniony „nie później niż 1 września 2015 r.”, a w konsekwencji prowadzić do uniewinnienia obwinionego;

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 88 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze przez nieuwzględnienie upływu terminu przedawnienia czynu zarzucanego obwinionemu;

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca obwinionego wniósł o uchylenia orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 19 września 2020 r. w zaskarżonej części oraz o przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania. Ewentualnie wniósł o uchylenia orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 19 września 2020 r. w zaskarżonej części wraz z poprzedzającym je orzeczeniem Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w W. z dnia 27 stycznia 2020 r. i uniewinnienie obwinionego od popełnienia zarzucanego mu czynu, względnie o umorzenie postępowania w tym zakresie. Nadto wniósł o obciążenie kosztami postępowania właściwych organów samorządu adwokackiego w zakresie postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Adwokatury oraz Sądem Dyscyplinarnym Izby Adwokackiej w W., a Skarb Państwa w zakresie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje

Kasacja obrońcy obwinionego okazała się częściowo zasadna – w stopniu wystarczającym do uchylenia orzeczenia w zaskarżonej części.

Zdaniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury obwiniony adwokat dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego polegającego na niezawiadomieniu Sądu Okręgowego w W. o wygaśnięciu pełnomocnictwa w sprawie pod sygn. akt XXVI C (...) – co trwało od 6 września do 19 października 2015 r. Nie ma przy tym, zdaniem sądu odwoławczego, znaczenia wskazany w opisie zarzucanego obwinionemu czynu miesiąc wrzesień - albowiem trwałość deliktu i ustalony początkowy moment liczenia okresu ustania karalności czynu nie pozwalał (pomimo błędnego opisu we wniosku o ukaranie) na umorzenie postępowania w tym zakresie. Stanowisko to jest niemożliwe do zaakceptowania. Przede wszystkim należy podkreślić, że

zgodnie z brzmieniem art. 366 § 1 i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. obowiązkiem sądu jest wyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w tym czasu popełnienia przestępstwa, a następnie dokładne określenie czynu przypisanego oskarżonemu w wyroku. Kodeks postępowania karnego nie definiuje co prawda na czym ma polegać "dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu". Jednak wyraźną wskazówkę w tym zakresie zawiera art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k., który stanowi, że akt oskarżenia powinien zawierać dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody. Dlatego w pełni należy podzielić zapatrywanie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym w opisie czynu przypisanego należy zawrzeć nie tylko określenie sposobu popełnienia przestępstwa, jego ewentualne skutki, rodzaj atakowanego dobra chronionego prawem, ale także czas i miejsce jego popełnienia. Precyzyjne ustalenie czasu popełnienia przestępstwa ma istotne znaczenie dla pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej i stanowi powinność sądu (wyr. SN z 19.3.2019 r., IV KK 58/19, Legalis nr 1885162; J. Skorupka (red.), Kodeks postępowania karnego, Komentarz do art. 413, Wyd. 5, Warszawa 2021).

W niniejszej sprawie obowiązkiem sądów dyscyplinarnych było precyzyjne określenie w opisie zarzucanego obwinionemu czynu dokładnej daty jego popełnienia. Wskazał na to wyraźnie Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury w uzasadnieniu swojego orzeczenia. Jednak tego nie uczyniono – wskazując w opisie czynu w sposób ogólny jako czas popełnienia zarzucanego czynu miesiąc wrzesień 2015 roku.

Kodeks karny w art. 6 § 1 zawiera regułę dotyczącą ustalenia czasu popełnienia czynu zabronionego. Wskazuje się w nim, że czasem popełnienia czynu zabronionego jest czas, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był zobowiązany. Słusznie zwrócił uwagę obrońca obwinionego w uzasadnieniu kasacji, że w niniejszej sprawie nieprawidłowo określono czas popełnienia zarzucanego czynu – zamiast wskazania czasokresu właściwego dla deliktów jednoczynowych trwałych (konkretnych dat) wskazano bliżej nieokreśloną datę miesięczną i roczną, która jest właściwa dla deliktów jednoczynowych jednorazowych. Tym bardziej jest to błędne, że jak to ustalił sąd odwoławczy, do

odwołania pełnomocnictwa obwinionemu miało dojść w konkretnym dniu, tj. 6 września 2015 r. Delikt w takim przypadku nie mógłby obejmować okresu pomiędzy 1 a 5 września 2015 r. Nie można natomiast zgodzić się z poglądem wyrażonym w kasacji, że wadliwość ta stanowi naruszenie zakazu reformationis in peius z art. 434 § 1 k.p.k. - dokonanie przez sąd odwoławczy niekorzystnych dla oskarżonego nowych ustaleń w tej sprawie nie wywołują bowiem żadnych negatywnych dla obwinionego skutków, w szczególności nie prowadzą do zaostrzenia wymierzonej mu kary.

Wskazane powyżej błędy powodują natomiast uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części oraz konieczność umorzenia postępowania z powodu ustania karalności zarzucanego obwinionemu czynu (art. 88 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze). Należy przy tym stwierdzić, że postępowanie prowadzone przed organami dyscyplinarnymi samorządu adwokackiego w niniejszej sprawie toczyło się bardzo opieszale. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego wpłynęło do Okręgowej Rady Adwokackiej w W. w dniu 25 sierpnia 2016 roku. Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego Rzecznik Dyscyplinarny Okręgowej Rady Adwokackiej w W. złożył do sądu dyscyplinarnego pismem z dnia 7 listopada 2018r. Orzeczenie w pierwszej instancji, przed Sądem Dyscyplinarnym Izby Adwokackiej w W. zapadło w dniu 27 stycznia 2020 roku, a przed działającym jako sąd drugiej instancji Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Adwokatury w dniu 19 września 2020r. Mamy tu więc do czynienia z ewidentną przewlekłością postępowania, która doprowadziła, z przyczyn leżących po stronie samorządu adwokackiego, do upływu terminu przedawnienia karalności czynu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 95 I ustawy Prawo o adwokaturze.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.